

KUSTBON

Organ för svenskarna i Estland.

Våldsamma strider fortsätta i Kina.

Häftig japansk attack mot nordbangården.

De våldsamma striderna fortsatte i dag på alla frontavsnitt i Shanghai. Särskilt häftiga voro striderna i Tsjapei, då japanerna här gjorde en förtvivlad framstöt mot nordbangården. Kineserna, som nu fått avsevärda förstärkningar i form av nytt artilleri, bjödo hårdnackat motstånd.

I sektorn Lotien - Liuhang ha japanerna flyttat sina ställningar 3 kl. västerut och hålla nu på att konsolidera sina nya ställningar. Kinesernas nästa försvarslinje löper mellan Nansing och Kiating. Det japanska flyget bombarderar häftigt de kinesiska etapplinjerna och alla kinesiska trupper, som äro på marsch mot fronten för att förstärka de kinesiska linjerna.

Truppen från inre Mongoliet under befäl av den med japanerna samarbetande prins Teh ha intagit Peilingmiao, en betydande karavanstad, 100 km. norr om huvudstaden i provinsen Suiyan, Kweihua.

Från välunderrättat håll meddelas att den kinesiske generalen Lifuyis arkebuserats för att han låtit japanerna erövra Tatung.

Japanska militärmyndigheterna i Nordkina ha uppgjort en plan till införande av en ny administration i Nordkina. Enligt denna skulle de kommissioner, som japanerna updrättat i Peiping och Tientsin, ersättas av en enda jurisdiktion.

Kaptenen på brittiska ångaren Yuen Sang, som anlänt till Hongkong, meddelar att ångaren vid två tillfällen på lördagen hejdats av japanska undervattensbåtar, som emellertid efter det signaler utväxlats tilläto fartyget fortsätta.

23-mannautskottet, som i Genève behandlar östasiatiska kriget, har lyckats komma till enighet om ett antal konklusioner, i vilka man utan att tala om "angrepp" eller "blockad" konstaterar en invasion och ockupering av stora delar av det kinesiska territoriet från japanska truppers sida, liksom även att hinder uppresas för den kinesiska sjöfarten samt öppna städer bombarderas av japanska flygare.

Brittisk jagare anfallen av u-båt i Medelhavet.

Hel jagarflottilj på jakt efter angriparen.

Brittiska amiralitetet meddelar, att engelska jagaren Basilisk, som befinner sig på patrulltjänst i Medelhavet, angripits av en okänd ubåt utanför Kap Antonia på spanska regeringskusten i västra Medelhavet.

Ubåten avsköt en torped mot Basilisk men torpeden förfelade sitt mål. Jagaren, som genom sine lyssnarapparater konstaterat ubåtens närvaro, besvarade genast angreppet med flera sjunkbomber, vilkas verkningar dock inte äro kända.

Till Valencia har telegraferrats följande detaljerade skildring av intermezzot: På förmiddagen strax före kl. 10 observerades två brittiska jagare omkring 25 sjömil öster om

Inga omplaceringar av lärare mera i år.

Enligt ett meddelande i gårdagens huvudstadstidningar har bilningsministeriets skolavdelning meddelat lands- och stads-skolstyrelserna samt skolinspektörerna att innevarande skolår har börjat och att omplaceringar av lärare från en skola till en annan inte får äga rum mera.

Då det inte är önskvärt att under skolarbetets gång förflytta en lärare från en plats till en annan, anser bildningsministeriets skolavdelning det nödvändigt att skolinspektörerna, ifall behök skulle föreligga för en omplacering, tidigare därom göra en framställning, till bildningsministeriet och där motivera orsakerna, som nödvändiggöra omplaceringen, och hur den bäst kunde genomföras. *

Detta beslut kommer som en lättnad för barnföräldrarna vid en av svenskbygdens största folkskolor där en omplacering av lärarna var påtänkt och föreslagen. Huruvida den redan är beslutad på ministeriet eller ej är i skrivande stund ovisst. Ett är dock vist att varken lärarna själva eller föräldrarna till barnen i nämnda skola skulle vara tillfredsställda med en sådan omplacering.

Kap San Antonio. De styrde mot nordöst. Plötsligt såg man fartygen öka hastigheten, och strax efteråt hördes ter kraftiga explosioner. Med högt uppdriven hastighet företogo jagarna häftiga girar, samtidigt som sänkdomber fälldes.

P. Byström.

Växtföljden.

I.

Det är en sedan länge känd sak, att åkerbruksväxterna giva bättre skördar, om man växlar med grödorna, så att olika växtslag följa efter varandra på samma skifte. Växterna ha mycket olika fordringar på näring, den ena växten upptar mer av ett näringsämne och den andra växten tar upp mera av ett annat ämne. Odlar man samma växt många år å rad på samma ställe, kommer jorden sålunda att bli utsugen på vissa näringsämnen.

Men det finns också andra orsaker till att skörden blir sämre vid ensidig odling. En av dessa orsaker är ogräset. Varje odlad växt har vissa slag av ogräs till följeslagare, rågen har t. ex. lostan som sitt speciella ogräs. Dessa ogräs få alltmer överhanden, om samma växtslag odlas på samma plats en längre tid. På samma sätt är det med sjukdomar och skadedjur. Några exempel därpå äro klumprotsjukan på rovor och kålrötter, rotdödaren och sråknäckaren på stråsåd, kräfta på potatis m. fl. Ett slags skadedjur, som leva kvar i jorden och förorsaka svåra skador, om samma växtslag återkommer år efter år på samma stycke, är de s. k. nematoderna, ett slags maskar, som förstöra rötterna. Av nematoder finns det olika arter för varje växtslag, havre, korn, potatis o. s. v., och de taga överhanden förr eller senare, om man framhårdar med att odla en växt på samma plats.

Det finns också andra orsaker till att man har växelbruk, men de nu nämnda få anses som de viktigaste.

För varje jordbrukare är det en viktig fråga att få en lämplig växtföljd. Det finns ju en massa olika växtföljder att välja på, som äro anpassade och utprovade för olika förhållanden ifråga om jordmån, klimat, försäljningsförhållanden o. s. v. Det gäller bara att välja den rätta. Så länge jorden ligger i småskiften, äro möjligheterna att ändra växtföljden ganska begränsade, men i och med att

man har stora skiften, blir det möjligt och nödvändigt att få denna sak ordnad på bästa sätt. Inte minst för våra bygder är frågan om växtföljd av stor betydelse, och därför vill jag i det följande diskutera några möjligheter till växtföljdens ordnande.

En växtföljd, som ofta användes här i bygden, är följande:

1. Träda
2. Höstsäd
3. Potatis
4. Vårsäd.

Här säger man vanligen sommarsäd och vintersäd, och det går ju lika bra, men om man tänker efter, så växer både vintersäd och sommarsäd om sommaren, fastän vintersäden står ute under vintern. Däremot sår man höstsäd på hösten och vårsäd (sommarsäd på våren, och därför äro dessa namn riktigare.

Denna växtföljd är i alla fall rätt så bra, den är i alla fall ett stort framsteg från tvåskiftesbruket, där man hade träda vartannat år och höstsäd (vanligen råg) vartannat år. Den ger också stor plats åt höstsäden, och det kan ju behövas, då man vanligen har litet odlat jord och därför behöver en stor del av jorden att odla brödsäd till husbehov. Men den har också sina fel. Det är för det första en stor del jorden, som ligger till ingen nytta, en fjärdedel av jorden (trädan) växer ingenting på.

Vi skola en smula tänka efter vad nytta vi ha av trädan, vad den egentligen duger till. Först och främst ha vi där möjlighet att så råg eller höstvetete. Det är emellertid inte den enda möjlighet, som finns, att så höstsäd. Man kan också så råg efter vall. Vi ha i år på Birkas skördat bättre råg från en bit, som upplöjts av en gammal vall, än den råg, som såddes på trädan. Vi skola tala mera om detta sedan.

På trädan kan man vidare bekämpa ogräset, särskilt rotogräsen, såsom kvickrot (broddgräs) tistel och hästhov. Men skall trädan göra någon nytta därvidlag, så måste vi verkligen kämpa mot ogräsen, plöja och harva, så att ogräset ej binner växa sig starkt och sätta frö. Om man i stället lå-

Vormsöbor åter i Narva.

En andra exkursion av Vormsöbor ha under lördagen, söndagen och måndagen besökt Narva, Rakvere och Tallinn. Denna gång var deltagarnas antal 40, till största delen bestående av ungdomar. Det var samma program som förra gången, som genomicks, besök vid Narvamonumentet, Narvaflodens vattenfall, Narva-Jõesuu, museer o. s. v. I Tallinn besöktes, hamnen, Domberget med riksdagshuset och Långehermans torn, ett tryckeri, Frihetsplatsen m. fl. sevärdheter. De hemvändande verkade trötta, men glada och nöjda med resan och vad de fått se.

—lin.

ter ogräset växa fritt och vilt och sedan använder trädan som bete för djuren — då gör trädan mera skada än nytta, därom kunna vi vara övertygade. Rotogräsen stärka sitt rotsystem, och fröogräsen sätta frö och sprida dem. Så blir trädan ett ställe, där ogräsen hämta nya krafter — ett riktigt "ogräs-sanatorium" — i stället för ett slagfält, där vi gå till strid mot ogräsen och — segra.

Förr trodde man, att jorden behövde "vila" sig något år då och då, och så skulle den vila sig under trädesåret. Men det har man kommit underfund med att det inte behövs. I många trakter, där man ingen träda har, men har förståndiga växtföljder, så tager man de allra bästa skördar. På en välkött träda lösgöras visserligen en del näringsämnen i jorden, men de ha också lätt för att tvättas ur av regnet, då jorden ligger oöväxt.

Trädans viktigaste uppgift (utom det, att man där sår råg och vete) är i alla fall, att man där skall bekämpa ogräset. Och därför behöva vi trädan, men därför är det inte sagt, att det är nödvändigt att ha så mycket som en fjärdedel av jorden utan skörd. Kunna vi på något sätt minska trädan i växtföljden, utan att annars göra oss någon skada, så få vi betrakta detta som en vinst.

Hemmets spalt.

Elisabeth Byström.

Hemvård.

I.

En av de mest hoppingivande företeelserna i det nutida Estland är den nya strävan för att försköna hemmen och höja hemkulturen. Och det är glädjande, att man därvid vänder sig till jordbrukarhemmen, ty dessa behöva höjas framförallt. Det är lika nödvändigt för jordbrukaren att ha ett gott och trivsamt hem som för stadsbon. Denne senare har ju tillfälle till förströelse utom hemmet, men på landet är det annorlunda. Då höstmörkret kommer och höststormarna rasa kring stugan, då gäller det verkligen att ha ett varmt och gott hem, där man kan trivas, ett hem, som är ljust och glatt.

En människa, som inte har ett gott hem, där hon kan hämta kraft och vederkvickelse, hon kommer aldrig att kunna utföra ett så gott arbete, som hon annars skulle kunna, hon kan aldrig bli så god samhällsmedlem, som hon annars skulle ha blivit. Hemmet ger rot och fäste i tillvaron, då det är ett gott hem, där skall grunden läggas till en god karaktär hos de unga, där skall ett friskt och sunt släkte fostras upp.

Därför är det också av så stor vikt, att man vårdar sig om hemmet, att man med andra ord har en god hemvård eller hemkultur. Till hemvård hör så oändligt mycket, bostadens byggnad och inredning, möblering, väggbehandling, hur golven skolas skötas, städning, dukning m. m. m. I det följande tänker jag taga upp några frågor, som röra en god hemvård, och jag skall då hålla mig till det, som rör det inre av ett hem — till ett lanthems skötsel och vård hör ju annars allt, som bildar ramen för vårt liv och arbete.

Då mantalar om att man skulle förbättra hemkulturen, så får man ofta höra folk säga ungefär så: "Ja, det där är nog bra för den som kan, men vi ha varken råd eller tid till allt detta." — Ja, nog kan det vara svårt ibland att få tid, men

H ö s t.

*Nu sjunger västan i trädens toppar,
nu dandrar vågen mot klippig strand,
och gömd bland granarnas mörka grenar
slår trasten tveksamt en drill ibland.*

*Mot dimmig ruta hörs regnets smatter
och blixlar ljunga ur mörka skyn
och furans krona i vinden skälver
och tyst och öde är allt i byn.*

*Se, töckentunga stå hed och moar,
och töcken läggras i människans bröst,
men ifrån myren hörs ulven tjata,
han lyssnar ängsligt till stormens röst.*

*Det mullrar dovt fram ur mörka skyar,
och ekot svarar i öde skog,
men människan sitter vid lugna härden
och tycker stormen har varat nog.*

Sigurd Ring.

om man ordnar arbetet, så kan man hinna med mycket mera än man tror. Det tar mycket mera tid att springa omkring och söka efter saker, än att hålla varje sak på sin plats. Och vad det beträffar att ha råd till att hålla hemmet rent och i ordning, så behöver det inte kosta något alls. Där emot får man akta sig för kasta ut pengar på lyx och grannlåt, det kostar pengar.

Man kan ibland träffa människor som tro att det är orätt att hålla snyggt och rent och vackert omkring sig. Jag hoppas dock, att ingen av Kustbons läsare tror så. Lika säkert som att det är en människas plikt att genom ärligt arbete försörja sig själv och sina närmaste, lika säkert är det vår plikt att genom en god hemvård göra livet så ljust och glatt som möjligt för oss själva och våra medmänniskor.

Det finns så många olika hem, i en del hem har mycket arbete lagts ned för trevnadens skull, under det att på andra ställen det ser ut, som om man nöjde sig med ha ett krypin, där man kan äta och sova, utan att det regnar och snöar på en. Men var och en kan göra något för att få det bättre. Huvudsaken är, att man strävar i rätt riktning, det är liknöjdheten, som är den stora faran, den måste vi försöka att komma ifrån.

**Skolöverstyrelsens direktör
O. Kiisel avgår.**

Enligt beslut av den 27 september befrias direktören för skolstyrelsen Otto J. Kiisel från sin nuvarande befattning på egen begäran.

Till hans efterträdare har kallats förre skolinspektören för Läänemaa och Narva distrikt V. Alttoa.

Genom omplaceringar och dödsfall har det uppstått tre lediga inspektörsbefattningar, nämligen Narva, Võru och Läänemaa. Läänemaa nuvarande inspektör E. Muuga är utnämnt till rektor för gymnasiet i Kärdla på Dagö. Till hans efterträdare har utnämnts seminarie läraren Erich Jaanvärk.

Svenskarna och de svenska lärarna i Läänemaa hoppas att den nye inspektören kommer att ha förståelse gentamt svenskarna och deras bildningssträvanden och att samarbetet blir det bästa.

**Estländaren Paul Keres
vann schackturneringen
i Baden.**

Vid den nyss avslutade internationella schackturneringen i Baden där bl. a. sådana storheter som R. Fine, J. R. Capablanca och S. Reshowski deltog kom estländaren P. Keres som första man, med en punkt före de övriga tävlanden.

Esterna och liverna i Lettland.

Estniskt initiativ i syfte att förbättra deras läge önskas.

De estniska nationalklubbarnas förbund (ERK) överlämnade på onsdagen till ställföreträdande utrikesministern, ekonomiminister Selter ett memorandum med anledning av de i Lettland bosatta esternas och livernas tillstånd. I skrivelsen hänvisas bl. a. till dr Loorits utvisning från Lettland och framhålles, att de omständigheter han anfört i sina artiklar med anledning av livernas svåra läge motsvara sanningen. Vidare hänvisas i memorandumet till de olika svårigheter främst på det kulturella området, som den estniska minoriteten i Lettland har att kämpa emot. Då dessa omständigheter störa de goda relationerna mellan de bägge länderna, uttalar ERK förhoppningen, att de estniska myndigheterna måtte göra allt som står i deras förmåga för att förbättra den estniska minoritetens svåra läge.

Tallinn får nytt sportpalats.

750,000 kronor har upptagits i statsförslaget.

I en intervju har sekreteraren i det estniska centralförbundet för sport, statssekreterare Terras meddelat, att på förslag av ekonomister ett lagförslag utarbetats, vilket går ut på byggandet av ett stort nytt sportpalats i Tallinn. För byggandet har i budgeten upptagits 750,000 kronor.

Odinsholm.

Höstfisket på Odinsholm, som brukar vara i gång vid denna tid på året hindras av stormar. September månad brukar vanligtvis giva torsk och strömming, som nu uteblivit. Förra året var fångsten ganska god. Endast ett par gånger har man varit ute på sjön, men utan resultat. Man hoppas dock på bättre väder under oktober och på vassbukfångst. Potatisupptagningen är i full gång, men potatisen har lidit av torkan och är liten och delvis rutten. Rågbrodden ser lovande ut.

Svenska kyrkan i Tallinn filmad.

I måndags filmades interiören i Svenska St. Mikaelsskyrkan i Tallinn, av „Estnisk kulturfilm.“ Det finns numera en lag i Estland som stadgar, att varje vanlig film skall föregås av en kulturfilm, som visar någon aktuell händelse eller kulturhistoriskt föremål i Estland. Som ett led i den raden av filmer „Estnisk kulturfilm“ upptogit utgjorde också den omnämnda i svenska kyrkan.

Sovjetrysslands sändebud i Estland död.

Sovjetrysslands sändebud i Estland, Alexis Ustinoff, dog helt plötsligt förra söndagen i legationsvåningen i Tallinn. Dödsorsaken var hjärtförslämning. Den avlidne var 54 år gammal, och har sedan 1934 varit Rysslands sändebud i Estland. På onsdagen sändes kistan med Ustinoffs kvarlevor i till Ryssland där de bli brända.

Korsord "ERA".

1	2	3	4	5	6
7			8		
		9	10		
11	12		13	14	
15				16	17
18				19	
	20	21	22		
23	24	25		26	27
28	29		30	31	
32				33	

Vågrätt:

1. För ro skull. 4. Ställe med disk. 7. Utvälja. 8. Plats för pressad föda. 9. Sus. 12. Stel. 15. Skydd. 16. I nyeldad rum ibland. 18. Buske. 19. Husdjur. 20. Fortplanta. 25. Extra ordinarie. 28. Också en Gud. 30. Jordart. 32. Otidig. 33. Innevånare i Dalarna.

Lodrätt:

1. Pojke. 2. Vila och arbete. 3. Slag. 4. Stycke. 5. Träd. 6. Byte. 9. Styck. 10. Verksamhet. 11. Möbel. 12. Göres för att finna. 13. Fångar kunna av —. 14. Kanske av lera. 15. Mindre än skratt. 17. Horndjur. 21. Plåga. 22. Rovdjur. 23. Fågel och ynkrygg. 24. Efterkommande. 26. Noaks son. 27. Furste. 29. Samma som åter. 31. Egyptisk Gud.

Utgivare:

Svenska Odlingens Vänner

Redaktion:

M. Westerblom, ansvarig red

A. Stahl.

N. Bleep.

A. Aspelin.

Rüütli 3, Tallinn.

Tel. 470-08.

Prenumerationspris:

Inrikes	Utlandet
1 år Ekr 2:—	1 år Ekr. 4:—
1/2 „ „ 1:—	1/2 „ „ 2:—

Gudstjänster.

Svenska kyrkan i Tallinn:

Söndagen den 10 okt. kl. 11 fm. högmässa, K. Nilsson.

Pastors mottagningar tisdagar och fredagar kl. 6.30—7 em. i läsrummet Rüütli 9—4.

Förhistorisk jätte.

Vid stranden av floden Irtisj i Sibirien har man vid grävningar på ett djup av omkring 3 meter påträffat skelettet av en förhistorisk människa, som utmärker sig för sin stora kroppslängd. Underkäken är kraftig och utskjutande med 16 stora tänder. Armarna nå under knäna, och händer och fötter äro 1 1/2 gång så stora som den nutida människans.

Mannen i fråga har uppenbarligen blivit dödad, då ett spjut satt kvar i kraniet. I ena handen höll han en stenstav och i den andra en båge. Vid sidan av skelettet fann man ett bälte och åtta pilat samt något längre bort örhängen av terrakotta. Pilarna och spjutspetsarna äro av ben och skickligt utförda. Fynden underkastas för närvarande en noggrann undersökning vid museet i Semipalatinsk.

Lösning insändes i urklipp eller avskrift till red. senast den 20 okt. 1937. Först öppnade rätta lösningen belönas med bokgåva värde kr. 2.50. Uppgiv namn och adress.